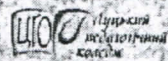

ОЛЕНА ІВАНІВНА
КАЗИМИРЧАК-ПОЛОНСЬКА
(1902–1992)

українська астрономка.
Її ім'ям названа мала планета
№ 2006 (2006 Полонська)

Олена Іванівна Казимирчак-Полонська (21 листопада 1902, Селець — 30 серпня 1992, Санкт-Петербург) — українська жінка-астроном.

Казимирчак-Полонська Олена Іванівна народилася 21 листопада 1902 року у селі Селець Володимирського повіту Волинської губернії Російської імперії. Впродовж 1922—1927 рр. навчалася на факультеті математики та природничих наук Львівського університету імені Яна Казимира. Після закінчення студій, залишилася працювати в університетській астрономічній обсерваторії під керівництвом знаного дослідника, астронома Марціна Ернеста (Marcin Ernest).

У 1932—1934 роках була позаштатною асистенткою Астрономічної обсерваторії Варшавського університету. У 1936 р. Олена Казимирчак-Полонська одружилася із Леоном Казимирчаком. У травні 1937 р. в них народився син — Сергій.

З 1 січня 1940 р. прізвище О. Казимирчак-Полонської фігурувало у списках працівників кафедри астрономії природничого факультету Львівського університету імені Івана Франка. 17–22 жовтня 1940 р., разом із керівником кафедри Еугеніушем Рибкою (Eugeniusz Rybka), брала участь в астрономічній науковій сесії у Києві, де ними був виголошений реферат про фотовізуальну фотометрію та спостереження біля Північного полюсу^[5]. З 1945 року викладала математику і астрономію у Херсонському педагогічному інституті.

В 1948 році стала науковою співробітницею, потім старшою науковою співробітницею Інституту теоретичної астрономії АН СРСР в Ленінграді. У 1950 році захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук. За сумісництвом працювала штатною викладачкою у Ленінградський педагогічний інститут ім. М. Н. Покровського.

У листопаді 1951 року у зв'язку з кампанією «чисток» у боротьбі з «ворогами народу» звільнена з місця роботи під формальним приводом «скорочення штату». В 1952 році заарештована за підозрою в «шпигунській діяльності», з січня до серпня місяця перебувала у місцях ув'язнення МДБ СРСР. Була виправдана і відпущена на

волю за відсутністю доказів. У 1953—1956 роках була доцентом кафедри вищої математики Одеського педагогічного інституту ім. К. Д. Ушинського. У 1956 році повернулася в Ленінград і продовжила працювати в Інституті теоретичної астрономії АН СРСР^[ru]. У 1964 році стала членкинею Міжнародного астрономічного союзу.

У 1968 році захистила дисертацію і здобула науковий ступінь доктора фізико-математичних наук. У 1967—1985 роках брала активну участь в організації та проведенні всесоюзних і міжнародних астрономічних семінарів та симпозіумів. У 1976—1978 рр. була головою наукової групи з динаміки малих тіл при Астрономічній раді АН СРСР.

З 1970 року — активна членкиня товариства радянсько-польської дружби (зокрема, супроводжувала відомого польського піаніста Вітольда Малцужінського в його гастрольних поїздках в Ленінграді).

З 1972 року — почесна членкиня Всесоюзного товариства сліпих (зокрема, брала участь у виданні праць з вищої математики та програмування шрифтом Брайля). У 1978 році ім'ям О. І. Казимирчак-Полонської названа мала планета № 2006 (Див: 2006 Полонська).

До кінця життя Олена Іванівна майже повністю втратила зір, але, маючи блискучу пам'ять, читала курс загальнодоступних лекцій про життя і творчість протоієрея Сергія Булгакова в Ленінградських духовних школах. Тексти своїх останніх наукових праць вона диктувала помічникам. Померла 30 серпня 1992 року. Похована на кладовищі астрономів на території Пулковської обсерваторії під Санкт-Петербургом.

Основні роботи присвячені вивченню руху комет, зокрема еволюції їх орбіт. Особливу увагу приділяла короткоперіодичним кометам. Встановила, що характерними закономірностями руху таких комет є їхнє зближення з великими планетами, в основному з Юпітером. Досліджувала рухи 35 короткоперіодичних комет різних планетних сімейств з урахуванням їхніх збурень за час з 1660 по 2060. Встановила, що низка комет з сімейств Сатурну і Урану захоплювалися Юпітером, визначила типи змін кометних орбіт. Детально досліджувала еволюцію орбіти комети Вольфа І, встановила при цьому вплив великих збуджень з боку Юпітера і негравітаційних ефектів. Показала, що вплив великих планет є основним чинником, що діє на трансформацію кометних орбіт. Дала переконливе обґрунтування гіпотези захоплення короткоперіодичних комет великими планетами і намітила загальні закономірності еволюції кометних орбіт, починаючи з майже параболічних і закінчуючи короткоперіодичними.

Роботи Казимирчак-Полонської були відмічені в 1968 році премією імені Ф.О.Бредіхіна^[ru] АН СРСР, присудженої «за велику серію робіт за період 1961—1968 роках, присвячених побудові чисельних теорій рухів короткоперіодичних комет, проблемі еволюції їхніх орбіт у віковому масштабі й дослідження проходження комет». З 1980 року активно працювала в області історії Російської Церкви і біблеїстики (оригінальні твори і переклади — О. І. Казимирчак-Полонська добре володіла польською, французькою і німецькою мовами). У 1987 році прийняла чернече постриження з ім'ям *Олена*.